

Друге інтерв'ю

Суб'єкт інтерв'ю:

Асистент суперінтенданта (АСІ) Джонатан Чуа Джун Хао
(31 рік)

Місце проведення інтерв'ю: поліцейській відділок Вест Коуст
(ПВ)

Тривалість інтерв'ю: Приблизно 90 хвилин

– **В**ибачте, – втретє повторила Нітія, коли кава-майстриня пішла готувати наші напої.

– Не переймайтеся, – відповів я. Хоча переплутати час зустрічі було зовсім не схоже на мою помічницю, чекати потрібно було всього годину, і крім того, я був вельми задоволений нею. Буквально вчора, у неділю, вона закінчила важливу аналітичну роботу, переглянувши товстений стос особових справ. – Нічого страшного.

– Маємо досить... нефільтрований погляд на АСІ.

– Було б непогано застосувати якісь фільтри.

Вона засміялася.

– Згодна!

– А якщо серйозно, то не варто надто строго судити поліцейських за відсутність соціальної вишуканості. Їхня робота цього не передбачає. Злочинці не притримуватимуть перед вами двері зі словами «будь ласка» і «дякую». Поліцейські мають справу з грубими типами, і тому самі мають бути трохи грубими.

– Є грубість, а є... – Вона зморщила ніс.

– Можливо, для таких, як ми з вами, це несмак, але чоловік щодня ризикує своєю головою, щоб захистити нас від поганців. Ми повинні це поважати.

– Річ не у смаку. І я не кажу, що він якийсь неотесаний. Навпаки, вам не здалося, що він звучить якось дуже по-англійськи^[40]? Тут радше... все це якось... слизько?

– Слизько, не слизько – це просто інші слова для позначення питання смаку.

– Я не... – почала Нітія, але тут нам принесли напої і ми відволіклися на пошук монет в гаманцях.

Урешті-решт, судити вам. Хоча формально це не було частиною нашого інтерв'ю, та задля повноти картини я переповім нашу першу зустріч з асистентом суперінтенданта Джонатаном Чуа.

На порозі відділку нас зустрів вайлуватий молодий капрал, який провів нас до кімнати для нарад у задній частині приміщення, а потім поспішив на пошуки АСІ, забувши при цьому зачинити двері. В очікуванні ми насолоджувалися мелодією офісного гомону, що долинав із коридору.

– Агов, чула сьогоднішні новини? – Говорив чоловік: голос глибокий і владний, тон злегка збуджений, на американський манер, який можна часто почути по радіо, від діджеїв і в рекламі. Я припустив, що йому трохи за тридцять: сингапурці мого віку ніколи не переймуть таку сміховинну манеру спілкування.

– А що? Є щось цікаве? – Жінка: типова сінгліш^[41].

– Ага, всі говорять про цю вчительку в дівчачій школі, яка розстібає кофтинки ученицям, щоб перевірити колір ліфчиків. Вони мають бути білі чи бежеві, і не можуть бути чорні, червоні чи ще якісь, тому що форма одягу, так? Бояться, щоб ці 15-річні дівчата в тонких білих блузках і сексуальній білизні не стали принадою для старих *чїконе*^[42] в автобусі.

[40] Вона не помилилася. Раніше я побіжно ознайомився з біографією АСІ; його закордонний диплом свідчив про багату родину. Перш ніж потрапити до цього відділку, він кілька років пропрацював у слідчих органах. Його нинішня посада керівника патрульних груп, імовірно, була лише сходиною на шляху до більш спокійної та комфортної роботи.

[41] Креольська мова на базі англійської, якою розмовляють в Сінгапурі. – Прим. перекладача.

[42] Збоченець (сінгліш). – Прим. перекладача.

– О, я пам'ятаю таке в своїй школі. Завжди міряли довжину спідниць, лах^[43], міряли волосся, лах. У деяких дівчат, кому не пощастило, забирали прикраси. Але це нормально. То це типу новина, лах?

– Ну, хтось із тих гіпертурботливих батьків здійняв галас у ЗМІ, бо, знаєте, не дай Боже їхньому дорогоцінному чаду доведеться дотримуватися правил, а не просто догоджати своїм примхам. До речі, Сінді, а ти впевнена, що твій ліфчик відповідає нормам? Колір правильний? Не забагато мережива? Може, влаштуємо щоденну інспекцію – буду перевіряти тебе та інших дівчат!

– Звісно, АСІ, але спершу переконайся, що твої сімейки теж відповідають нормам. Бо начальство повинно подавати рядовим гарний приклад!

– За мене не хвилюйся, я ж мужик. Тільки жінки носять незручне шмаття, щоб гарно виглядати. Хіба що у нас тут причаївся таємний *бапок*^[44], любитель купальників у стилі Бората^[45], але я не думаю, що ти хочеш *це* бачити. Чи хочеш? Може, для тебе «*це мило*»?

Почувся дружній регіт.

– Сподіваюся, Чуа скоро з'явиться, – пробурмотів я. – Це нестерпно.

– А хіба це не він? – прошепотіла Нітія у відповідь. – Мені здалося, ця жінка сказала «АСІ».

– Так, ви маєте рацію! – Я підійшов до дверей і виглянув. Далі по коридору спиною до нас стояв невисокий худорлявий чоловік атлетичної статури. Судячи з погонів, це дійсно був асистент суперінтенданта.

– АСІ Джонатан Чуа? – покликав я. Він обернувся, і я впізнав його по фото з особової справи: пронизливі очі, гачкуватий ніс, акуратна коротка зачіска. Після короткого знайомства з'ясувалося, що Нітія на годину помилилася з розкладом, тож ми ненадовго розпрощались і попрямували до найближчої кав'ярні.

Де ми тепер і сиділи – насолоджувалися гарячими напоями і просто вбивали час. Незабаром період щорічних надбавок і підвищень,

[43] Частка lah (сінгліш) додається для підсилення та емоційного забарвлення. – *Прим. перекладача.*

[44] Трансвестит (малайська). – *Прим. перекладача.*

[45] Абсурдний персонаж британського коміка Саші Барона Коена, герой однойменного фільму. – *Прим. перекладача.*

тож я подумав, що це слушна нагода неформально оцінити прогрес Нітії^[46].

– Отже, що ви думаєте про свій перший рік – а це майже рік, чи не так? – на державній службі?

– Це було пізнавально; думаю, я багато чого навчилася.

– Справді? Деякі молодші колеги вважають свої завдання у перший рік занадто примітивними. Зведення даних, планування зустрічей, створення слайдів. Озброївшись своїми дипломами, вони приходять сюди, сповнені теорій та академічних аргументів, готові просувати ідеї для політики вищого рівня, впроваджувати великі зміни. Ви цього не відчуваєте?

– Не вдаватиму, що це все весело, – відповіла вона.

– Копатися в даних всі вихідні? Хіба це те життя, про яке ви мріяли?

Це викликало посмішку.

– Я сумую за університетськими дискусіями, але також сподіваюся, що колись все буде саме так. Тобто я теж хотіла б працювати над глобальними рішеннями, але розумію, що не все одразу.

– Чимало здібних випускників вважають, що можуть цим займатися.

– Я не впевнена, що питання в здібностях, – відповіла вона. – Це радше питання основ. Мені потрібна основа. Через батька.

– А чим він займається?

– Точно не державною політикою. Він менеджер у транспортній фірмі. Але починав як водій вантажівки.

– Справді? І як йому вдалося піднятися?

– Дві речі: він тримав очі розкритими і йому пощастило. Він не просто керував вантажівкою; він хотів знати, що означають його дії, він хотів розуміти бізнес. Тож він докучав колегам на інших посадах, дізнавався про клієнтів, ринки, ланцюжки поставок. Коли виникали

[46] На неї очікувало чергове підвищення, але я думав про шлях лідерства, про заходи лише за спеціальними запрошеннями, про стратегічні ротації для підготовки до життя «на вершині». Майже всі, хто там є, має дипломи рівня А та досвід навчання за кордоном. Але іноді уважний керівник знаходить гідний талант деінде, і така «знахідка» може щедро окупитися. І поки чистокровні нащадки сприймають свій успіх як належне, як органічне продовження природного порядку, «пізня квітка» може бути більш свідомою того, чим саме вона зобов'язана своєму покровителю і виявити трохи старомодної вдячності.

надзвичайні ситуації, він підміняв інших, і його боса це неабияк вразило. Компанія підтримала його прагнення підвищити кваліфікацію та просунула по службі. Він часто розповідає про свій шлях від керма до кабінету і про перспективи, які відкрилися перед ним завдяки знанню того, що інші вважають нудним: ази, практичні деталі. Я вважаю, що для того, щоб дійсно чимось оволодіти, потрібно вивчити це від А до Я. І я теж хочу засвоїти нашу державну політику, наші системи саме у цей спосіб. Я хочу розуміти, що змушує їх працювати, і відштовхуватися від цього. Я хочу знати, як робиться ковбаса.

Оце так промова! Зазвичай я не вважаю *щирість* гідною похвали, бо надто часто це ознака простодушності. Але в Нітії була якась стримана ясність, осяжна чесність намірів, що змусила мене без іронії й усупереч собі подумати: вона говорить щиро. І це було щось нове.

Вголос я сказав:

– Не зовсім вдала метафора. Зазвичай такі знання призводять до того, що люди відмовляються від ковбаси.

– Хіба? Ну, якщо ми любимо її їсти, то повинні знати, що туди кладуть.

– Мм. Отже, про батька зрозуміло. А чим займається ваша мама?

– Моя мама тимчасово працює офісним адміністратором. У неї деякі проблеми зі здоров'ям, тому вона не завжди може працювати.

– Брати, сестри?

– Ні, я єдина дитина.

Не знаю, чому мене це здивувало.

– То ви живете втрьох?

– Ні, вчотирьох. З нами мешкає моя найкраща подруга.

Ось воно що.

– То це її я бачив минулого тижня? Того ранку, коли забирав вас із дому? Я подумав, що то ваша сестра.

– Не пам'ятаю, але ми зазвичай виходимо разом, тож так, гадаю, це була вона.

– Незвичний розклад, – мовив я. – Ваша подруга живе з вами і вашими батьками.

– Наші батьки були близькими, але її тато і мама померли кілька років тому і Ануші потрібно було десь жити. Тож вона переїхала до нас.

– Зрозуміло, – сказав я, вирішивши повернутися до значно цікавіших речей. – А ось цей ваш ентузіазм щодо нашої системи, так ви це

назвали? Вона непопулярна серед ваших однолітків? Я говорю не про нашу службу, де люди на власні очі бачать ті зусилля, щоб змусити її працювати, а взагалі. Зневіра в *істеблішменті*, в меритократії зараз у моді серед молоді. Чи критикують вас за те, що ви за Сінгапур?

– Зовсім ні, – широко відповіла вона. – І, відверто кажучи, я думаю, що погляди людей мого віку набагато складніші, ніж ви припускаєте. У них є чимало питань і критики, але ми всі знаємо, наскільки нам загалом пощастило, чи не так? Наша країна пішла так далеко у розвитку й освіті, вона плекає мультикультуралізм, або принаймні намагається. Звісно, вона не ідеальна: є проблеми з роботою, з витратами та стресом, і нам потрібно більше простору для всіх відмінностей, для всіх меншин. Та з часом ми всього досягнемо, бо у нас неймовірний фундамент. Принаймні мої друзі це бачать. Вони з цим згодні. Але... – Вона посміхнулася з якоюсь овечею втіхою. – З мене кепкують за мою любов до Національного дня.

– Даруйте, що? Ви любите Національний день?

– Я знаю, що це звучить трохи безглуздо і навіть заяложено, – відповіла вона, – Але коли ще відзначати... – Вона обвела жестом заклад. Кілька відвідувачів похмуро сьорбали некруті яйця, тоді як група старших чоловіків «снідала» стаутом. – ...те, що ми збудували разом? Сьогодні це вже кліше – хороші квартири, чиста вода, пунктуальні потяги, злагода між расами та релігіями – але ж це дивовижно! Наші бібліотеки, наші лікарні, наші парки – це чудеса, що мають нас зворушувати! Мене буквально розпирають емоції, коли я чую «Вставай за Сінгапур», «Ми – Сінгапур»^[47]. Гарзд, у музичному сенсі вони – лайно, я б таке ніколи не слухала, але вони змушують мене щось відчувати. І за це з мене сміються.

Такого я точно не очікував, і це було чарівно. Мабуть, моє задоволення відобразилося на обличчі, бо вона раптом вигукнула:

– Ви смієтеся з мене! Теж будете кепкувати?

– Ні, ні, – відповів я, хитаючи головою, хоча не міг не посміхнутися. – Добре бути ідеалістом, коли молодий.

– Ви *таки* смієтеся з мене! Але я подумала – те, як ви говорите про службу, про наші етичні обов'язки, про належне управління... у вашому голосі є якась впевненість, почуття... в наші дні це рідкість. Я завжди думала, що для вас це також має особисте значення. Це одна

[47] Stand Up For Singapore (1984), We Are Singapore (1987) – патріотичні пісні, написані для парадів до Національного дня. – Прим. перекладача.

з тих речей, що надихає мене у роботі з вами. Боже, не можу повірити, що сказала це вголос. Який сором! – Вона спустила очі. Мушу визнати, що мені все це здалося досить милим.

– Це дійсно важливо для мене, – відповів я. – Наші досягнення справді світового рівня. Я б навіть сказав, ми унікальні, бо зосереджуємося на загальному добробуті, а не женемося за тимчасовими благами. Але це зовсім не стосується парадів і гімнів. Прапори та феєрверки – це показуха. – Вона здивовано витріщилася на мене. – Зрозумійте мене правильно, я підтримую ці святкування, бо вам ніколи не згуртувати маси навколо раціональної політики; єдність у національному масштабі не виростає з культурної чи мистецької витонченості. Основна маса населення – це прості люди, і їх потрібно вести, граючи на їхніх спільних сердечних струнах. А це і є *вайанг*^[48]!

– Ніколи не повірю, що ви такий цинік! – заявила вона. – Ви завжди говорите про *супільне благо*. А це лише балачки... о, Арджун!

Я повернувся і простежив за її поглядом. Повз нас поспішав молодий офіцер поліції, навантажений пакунками з те і копії^[49] з молоком. Це був кремезний хлоп середнього зросту; голову вкривала коротка щетина. Чомусь кожна риса його обличчя – м'ясистий ніс, світлі очі, повні губи – справляли враження надмірно великих. Судячи з форми, він був інспектором Національної служби або інспектором з пробації. Не кадровий офіцер.

– Нітія? – Він сповільнився, а потім широко посміхнувся. – Привіт! Що ти тут робиш, любо?

– По роботі, – відповіла вона. – Стривай, ти що, в поліції? Відколи? Хіба ти не був на Теконгу? І мені хтось сказав, що ти пішов у СКУ^[50]...

– Хтось сказав тобі неправду, любо. Мене перевели сюди після БВП^[51]. Мені збіса пощастило, це дуже класний варіант для НС. Офісна робота, зручний графік, гідна платня. Коли я бачу, як страждають мої приятелі в армії, і порівнюю їхні історії зі своєю, то почувуюся,

[48] Wayang (малайська) – вистава, шоу за участі акторів чи ляльок, яка є неширою, перебільшеною або зробленою для показухи. – Прим. перекладача.

[49] Чай і кава. – Прим. перекладача.

[50] Спеціальне кадетське училище, де готують молодших командирів для збройних сил.

[51] Базова військова підготовка.

наче виграв у лотерею 4D. – Тоді він помітив мене й кивнув у знак поваги.

– Це мій бос, Тек, – сказала Нітія. – Технічно він мій най-най-найбільший бос, деь так^[52]. Тек, це Арджун, він – кузен Ануші, тобто кузен моєї подруги.

Арджун з цікавістю глянув на мене.

– Ви знаєте Анушу?

– Тільки з розмов.

Він виглядав здивованим і наче збирався щось сказати, але втрутилася Нітія:

– Я розповіла про те, що наші батьки дружили і що тепер вона живе з нами після аварії. Але, Арджуне, це такий дивний збіг – побачити тебе тут. Тільки не кажи, що ти у працюєш у відділку Вест Коуст!

– Саме так. І взагалі-то, я поспішаю туди на зустріч. Скоро побачимося, гаразд?

– У нас теж там зустріч, – сказала Нітія.

– Неймовірно! – вигукнув він. – Справді? Що відбувається?

Я прокашлявся.

– Не варто обговорювати державні справи на людях, гаразд?

– Звісно, вибачте, – сказала Нітія, а потім повернулася до Арджуна: – Ми повернемося іншим разом, тоді й побачимося.

– Так, або можемо зустрітися якось увечері. Віриш, у мене тепер не бракує вільних вечорів!

Перш ніж піти, я швидко проглянув телефон. Звичайний потік запитів: молодші просять моєї поради чи думки, і лише одне чи два повідомлення заслуговували на негайну відповідь. Тим часом увагу Нітії повністю поглинув кіт, що з'явився біля нашого столу. Це був спокійний, вгодований екземпляр з кучим хвостом і невиразними смужками дворового бродяги. Колись у минулому щось чи хтось – інший кіт? жорстока дитина? – вирвав із його правого вуха чималий шмат.

– Навряд чи він дуже чистий, – мовив я, спостерігаючи, як Нітія водить пальцями по котячій голові та під підборіддям^[53].

[52] В її описі бракувало ще кількох рівнів керівництва, але в цій ситуації, можливо, точність була непотрібна.

[53] На мою думку, сентиментальне ставлення до тварин – це легковажність, але якщо вже обирати, то собаку. Він вас слухається, захищає, ви для нього ватажок зграї, а якщо навчити його якимось трюкам, то в цьому з'являється

– Коти надзвичайно охайні. Вони постійно умиваються.

– Ага, власною слиною. Сумніваюся, що вона має антибактеріальні властивості.

– Цей дуже покладливий, – відповіла вона. – Обожною їх. Я дуже хочу котика і Ануша теж, але батьки не в захваті від цієї ідеї. Хтось сказав їм, що коти псують меблі.

– Ваші батьки – дуже мудрі люди.

За кілька хвилин копі було допите, кіт кудись зник, і настав час для нашого рандеву з АСІ Джонатаном Чуа. Нітія помітно нервувала:

– Дуже сподіваюся, що на зустрічі з нами він поводитиметься більш професійно.

Вона дарма хвилювалася. Впродовж усього інтерв'ю офіцер Чуа був зразком ввічливості та доброзичливості.

– Я зроблю все можливе, щоб допомогти вам, – мовив він, склавши руки на столі перед собою. Таку манеру я бачив у багатьох поліцейських: максимальна увага, постійний зоровий контакт і настільки пряма постава, що від одного погляду на нього у вас мимоволі випрямлявся хребет. – Але, як ви знаєте, Офіс службових розслідувань уже закінчив із цим.

– Звісно. Міністерство не має наміру, а ми не маємо повноважень відкривати справу повторно. Але ми хочемо краще зрозуміти цей вельми серйозний інцидент. Думаю, ви розумієте, що нам потрібно бути повністю в курсі подій, щоби запевнити всіх у доброчесності процесу.

Він прийняв це пояснення з несподіваною легкістю. Усі ті, хто безпосередньо працює з населенням, від бібліотекарів до шуроловів, зазвичай не терплять високого міністерського нагляду; і, напевно, ніхто так не остерігається зовнішнього втручання, як поліція. Враховуючи (1) шалене навантаження, (2) несприятливе середовище і (3) небезпеку, на яку поліцейські наражаються на роботі, я розумію їхнє дратування. З іншого боку, якщо АСІ Джонатан Чуа – як і ЗС Крістін Фанг – побачив у ситуації потенційний ризик токсичного піару, він міг правильно припустити, що ми, по суті, на одному боці^[54].

навіть елемент успіху. Але бажання погладити чи поспостерігати за грудкою хутра видається мені вкрай примітивним.

[54] Можливо, я теж приклав до цього руку. Не хочу хвалитися, але два роки тому я дуже допоміг відділу корпоративних комунікацій поліції Сінгапуру. Одна мадам висунула скандальні звинувачення проти вельми поважного бізнесмена,

– Гаразд, з чого почнемо?

– Ось список інтерв'ю, що їх провели слідчі ОСР. Тут ви, сержант Лі Чженлян, інспекторка Сінді То, капрал Інґ Мінґі та штаб-сержант Росман Ахмад. Це повний список? Слідчі більше ні з ким не говорили?

Він переглянув аркуш.

– Імена правильні, але я не можу ручатися за деталі, типу з ким в який день. Вони щось питали про інших офіцерів, але, думаю, зрештою, не стали з ними зв'язуватися. Вирішили, що у них є все, що потрібно. Якщо треба точні дати і час, коли я з ними розмовляв, дозвольте перевірити свій календар.

– Нам це навряд чи знадобиться, – відповів я. – Але чи могли б ви в загальних рисах розповісти, про що ви говорили? Я знаю, що є записи, але хотів би почути це безпосередньо від вас.

– Зрозуміло. Отже, насамперед про головне. Тієї ночі тут, у відділку, чергувала Сінді – тобто інспекторка То, разом з капралом Інґом і штаб-сержантом Росманом^[55]. Коли Хафіз упав, Лі був у кепському стані, його це дійсно потрясло й шокувало, але він усе ж зміг зібратися

і поліція, як годиться, почала з'ясовувати обставини. Зрештою, якщо ти добровільно йдеш у місце, яке явно на щось натякає (оплачений бізнесменом розкішний готельний номер), і одягнена відповідним чином, то це, поза сумнівом, вплине на інтерпретацію подальших подій. Але її розлютила сама думка про відповідальність за власні вчинки, і вона погрозувала підняти хвилю в інтернеті через питання, що їй ставили офіцери.

І тут на сцені з'явився я. У ході слідства я акуратно і непомітно розкопав цікаву історію її минулих зв'язків, серед яких були освітяни, релігійні лідери та великі начальники. Її симпатии стверджували, що вона наче була жертвою всіх цих стосунків, але я витягнув із гобелену іншу ниточку – те, що вона отримувала від своїх амурних походеньок: послуги, подарунки, вигоди та привілеї. Крім того, я дістав докази наявності певних медичних станів, які, ставши надбанням громадськості, спричинили б неабиякий конфуз. Щойно позивачці стало відомо про наявність у слідчих такого досьє, справа завершилася швидко і безболісно.

Мені здається, що АСІ був достатньо кмітливим, щоб розпитати про мене перед нашою зустріччю – саме так я би зробив на його місці. Думаю, дехто з поліції обов'язково переказав йому вищезгаданий приклад моєї допомоги. Однак, оскільки ми не обговорювали це прямо, я можу лише припускати.

[55] Ці двоє офіцерів підтвердили це слідчим Офісу службових розслідувань, але не надали жодної іншої важливої інформації. Отже, продовжувати розмову з ними не входило до переліку моїх завдань.